

קונטרס

נֶאֱמַן בֵּיתִי

ספורים נפלאים ושיחות קודש אודות
איש צדיק קדוש ונורא מאד מאד
מורנו הרב רבי **נחמן מהארידיענקא** זכר צדיק לבִּרְכָה

תלמידו נאמן ביתו איש סודו ומחותנו
של מֶרֶן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע

ובו יבוא גם ענן הקשר והשיכות של נבדו אור האורות
אדוננו מורנו ורבנו הרב רבי **נחמן מברסלב** זי"ע
עם זקנו הנ"ל אבי אביו הרב הקדוש רבי שמחה זי"ע

נמסרו ברבם על ידי
רבי לוי יצחק בענדער זכרוננו לברכה
ונלקטו מתוך סדרת הספרים "שיח שרפי קודש"

יצא לאור על ידי אגדת "משוך הנחל"
להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זי"ע

לדגל יום היארצייט ב' תמוז תקכ"ו

לזכרון עולם בהיכל ה'

לעדי עד יוחק בספר החסיד המופלא והמופלא במעשיו ומידותיו, הוא הגבר הקים עולה
של הדפסת ספרי רבינו ומסר נפשו כל ימיו להשקות ולהרוות צמאונם של ישראל
מאוצרותיו של רבינו הקדוש הנגמ"ח במחשבה דיבור ומעשה
כתב הדפים והפיץ אלפים ורבבות ספרי קודש מתורת רביה"ק ותלמידיו

אברהם נחמן שמחה

הרה"ח רבי **זוויצהנדלר** זצ"ל
ב"ד אלעזר

מייסד אגודת "משך הנחל" להדפסת והפצת ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל
נלב"ע ביום כ"ד אדר ב' תשע"ד

ת.נ.צ.ב.ה

נדפס בארץ ישראל על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת ח"ו - Printed In E. israel

בתי כנסיות, ישיבות, ספריות, בתי כלא וכדו' המעוניינים לקבל חינם
את ספרי מוהר"ן מברסלב זצ"ל יפנו במכתב בקשה בדואר לכתובת דלהלן.
כמו"כ ניתנת אפשרות להנציח בספרים שמות יקיריהם שיהלכו לעולמם

בדבר פרטים נא לפנות אגודת משך הנחל ת.ד. 5719 ירושלים 91056
טלפון 02-627-3120 פקס 02-626-2579
לתרומות קודש עבור הדפסת ספרי רביה"ל ניתן להפקיד בבנק הדואר מס' חשבון 7-37621-4

©

copyright

שיח שרפי קודש - תשפ"ה

כל הזכויות שמורות הן על פי דין תורה והן להבדיל עפ"י החוק הבינלאומי, ואנו אוסרים בכל
תוקף כל אופן של הדפסה, צילום והעתקה, תרגום, איכסון במחשב, וכל כיוצא בלי רשות
מפורשת בכתב מהמלכה"ד, ואין הספר נמכר אלא על מנת הנ"ל וכן שלא ייעשה בו שימוש
שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עולה

מערכת צדיקי הדורות

רבי נחמן מהארידענקא

א

הרב הקדוש רבי נחמן מהארידענקא היה נאמן ביתו של הבעל שם טוב הקדוש, הוא היחיד שהיה מתעסק בכתביו הקדושים ורואה אותם, וכל סודות הבית עברו דרכו: [שיח שרפי קדש חלק א' סימן שעט]

ב

א. אל מרן הבעל שם טוב הקדוש באה פעם אשה צדקת ונגידה (יש אומרים שהיתה זו אחותו של הרב הקדוש רבי יצחק דראהביטשער), ואמרה לו: "רבי, רוצה אני שתשדכו עבורי אחד מהצדיקים שבחבורתכם"; והוסיפה ואמרה לו שאינה מבקשת חתן

א. רבי נחמן מהארידענקא בן רבי יצחק נולד בשנת ת"מ בעיר זאלקובה. הוא היה דור עשירי למהר"ל מפראג, ודור שביעי לרבי אברהם חיים מאפטא נצר למהרש"ל ומצאצאי רש"י הקדוש.

ב. כך שמעתי באומאן מפי רבים, אך אין אנו אומרים דבר זה בוודאות. (רל"י).

ג. אביו של הרב הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב תלמיד הבעל שם טוב.

עשיר, כי פרנסתה מרבה ויהיה ביכלתה לפרנס את בעלה, אך רצונה שיהיה אחד מבני התבריא שלו. הבעל שם טוב שהפיר במעלתה הציץ לה את תלמידו הקדוש רבי נחמן מהארידענקא שהיה אז אלמן, ונגמר השדוך ביניהם.

לאחר מכן שאל הבעל שם טוב את תלמידו רבי נחמן: "וואס וועט איר מיר געבן שדכנות?" - "מה תתנו לי בעבור שכר שדכנות?" - ושתק רבי נחמן; נענה הבעל שם טוב ואמר: "אז ביי מיר וועט זיין א מיידל, און ביי דיר וועט זיין א אינגל - וועלן מיר זיך ביידע משדך זיין!" - "כשילד אצלי (הינו אצל יוצאי חלציו) בת, ואצלך בן - אזי נשתדך יחד!". אך רבי נחמן לא הסכים לזה, באמר: "פאר א רבי'ן - שטייט איר מיר אן, אפער פאר קיין מחתן ניט, ווארום איך האב מער יחוס פון איין!" - "להיות לי 'רבי' - הנכם מתאימים לי, אך לא למחתן, כי אני מיחס יותר מכך!"; כי רבי נחמן היה מיחס עד לדרד

ד. ראה ב'שבחי הר"ן חלק א' סימן י"ח: "בתחילה נתאכסן [רבינו] בבית שאר בשרו, נין ונכד של הרב הקדוש מורנו הרב נחמן מהארידענקא ז"ל", ומוכרח שנין ונכד זה היה מזיווג ראשון של רבי נחמן הארידענקער, שהרי רבי שמחה אב רבינו היה בן יחיד לאימו אשר נפטרה מיד לאחר לידתו כמבואר להלן בסמוך. אמנם אין ידוע לנו מיהו נכד זה בפרטיות. (רל"י); אודות הרב הקדוש רבי נחמן ראה עוד להלן בערכו סימן שעט והלאה. ה. ומה שיש אומרים שרבי נחמן היה באיסטנבול ונשא שם אשה, וממנה נולד לו בנו רבי שמחה - אין זה אלא שקר ודמיון כוזב. (רל"י).

ו. ראה כעין זה בגמרא קידושין דף ע"א ע"ב. כיוצא בזה מסופר גם על הרב רבי שמעלקא מניקלשבורג, שהיתה לו בת, והוא היה נוסע להמגיד הגדול ממעזריטש שהיה לו בן - הוא רבי אברהם 'המלאך', ותלמידי המגיד דיברו על כך שישתדכו הצדיקים ביניהם, וענה על זה הרב המגיד ואמר: "נו, פרעגט נאר דעם ענו צו ער וועט זיך וועלן מיט מיר משדך זיין" - "נו, שאלו רק את 'העניו' (כך כינה את רבי שמעלקא) אם ירצה להשתדך עימי";

המֶלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם. או אִז הוֹצִיא הַבַּעַל שֵׁם טוֹב כְּתֹב יוֹחֲסִין מִשָּׁל עֲצָמוֹ וְהִרְאָה לְרַבִּי נַחֲמָן שְׁגָם הוּא מִיָּחֹס עַד רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן, וְשׁוֹשִׁילָתָא דְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל הִיא מְזֻרַע דְּדוֹד הַמֶּלֶךְ כְּנוֹדָע (ראה גיטין נו:); וְאִז נֹדַע בַּעֲוֹלָם יַחוּסוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְדוּשָׁה:

ב. וַיְהִי לְאַחַר עֲרִיכַת הַחֶפֶז הָלַךְ לוֹ רַבִּי נַחֲמָן הָאֲרִידֵעֲנָקֶר לְדַרְכּוֹ, וְלֹא נֹדַע מְקוֹמוֹ אֵיךְ, וּבָאָה רַעֲיָתוֹ בְּבִכְיָה אֶל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, וְהִתְאַוְנָה וְאָמְרָה לוֹ: "וְאֵס אִיז דָּאס? הָאֵב אֵיךְ דַּעַן גְּעוֹוֹאֲלֵט נַעֲמָעַן

וקראו לרבי שמעלקא ושאלו אותו על כך, וענה ואמר: "אֲוֹדָאִי נִישְׁט! אֵיךְ בֵּין מַעַר מִיָּחֹס פֻּן אֵים!" - "בוודאי שלא! אני מיוחס יותר ממנו!", כי רבי שמעלקא הוא ממשפחת הורוויץ והיה בן אחר בן לבעל השל"ה הקדוש. לבסוף אכן השתדך רבי שמעלקא דווקא עם אחיו רבי פנחס בעל ה'הפלאה', וכל זה אף שידע מגדולת רבו המגיד הגדול והיה נוסע אליו מניקלשבורג למעזריטש, שהוא מרחק עצום; ראה גם ב'ספר המידות' ערך 'ייחוס' אות ג': "קשה לפני הקדוש ברוך הוא להעביר ולבטל גדולי הייחוס." (רל"י).

ז. מצד אביו היה לרבי נחמן מהארידענקא כתב יוחסין עד לבצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה.

ח. ראה גמרא ברכות דף כ"ז ע"ב בעניין ייחוסו של רבן גמליאל הנשיא, ומגודל ההכרח לזכות אבות. (רל"י).

ט. ראה בליקוטי תנינא סימן ק': "גם תפס איש אחד פשוט מנכדי הבעל שם טוב ז"ל, ואמר: 'גם זה מפרש שיחתו בכל פעם לפני השם יתברך בבכיה גדולה'; ואמר שזרע הבעל שם טוב רגילים בזה ביותר, כי הם מזרע דוד המלך עליו השלום, וכל עסקו של דוד היה עניין זה, שהיה משבר ליבו מאוד לפני השם יתברך תמיד, שזהו עיקר ספר תהלים שידס"; וב'חיי מוהר"ן' סימן רל"ו: "גם כבר שמענו שמחמת שמשפחתו באה ממלכות בית דוד כידוע להעולם וכו'"; ולקמן סימן תקכ"ט: "אמר לו הבעל שם טוב: הלא כתוב בתהלים (יח נא) 'מגדיל ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם', פירוש: 'מגדיל ישועות מלכו, מאן מלכי - רבנו, 'ועושה חסד', השם יתברך עושה חסד - 'למשיחו', למי שְׁמֻשִׁיחַ ומספר מהם, 'לדוד ולזרעו עד עולם', זהו רבינו ויוצאי חלציו שבאים מזרע דוד המלך עליו השלום"; וראה עוד 'שיחות וסיפורים' סימנים מ"א מ"ב.

איינערער א מענטש ער זאל נאכדעם אוועקגיין?! - "מה זאת? וכי רציתי לקחת אחד מבני החבריא שלכם על מנת שאחר כך יעלם?!" ענה הפעל שם טוב ואמר לה: "הנה רבי נחמן הוא מתלמידי, ויש לו זמנים קבועים בהם הוא מגיע אלי, ובכן כאשר יגיע הזמן הסמוך - אשאלהו על כך"; ואמר לה שגם היא תבוא אז בזמן הזה. וכן היה, ליום המדבר הגיע רבי נחמן, ושאל אותו הפעל שם טוב על הנהגתו. השיב לו רבי נחמן: "איך זעה ארויס אז זי וועט האפן א קינד וועט זי דארפן גיין פון דער וועלט; זאל זי נאך לעבן!" - "רואה אני שתכף כשיולד לה בן תהיה מכרחת להסתלק מהעולם; על פן רחמתי עליה ועזבתי את ביתי, על מנת שתחיה עוד!". מסר לה הפעל שם טוב את דבריו המפלאים של בעלה הגדול, ותכף ענתה ואמרה: "אויב ער איז אזא מענטש, אז ער ווייסט דאס - באשטיי איך!" - "אם הוא אדם גדול כזה, שידע הוא דברים מפלאים שכאלה - הרי שמסכימה אני לכך אף אם יעבור עלי מה!".

ואכן כחלוף זמן מה נפקדו בדבר ישועה ורחמים, ויהי בעת לדתה שמע רבי נחמן איך שזוגתו מתחננת ומעתירה לפני ה' יתברך שישאירה בחיים על כל פנים עוד חדש אחד אחרי הלדה, כדי שתוכל להכיר את בנה ולהשתעשע עמו. אזי נענה רבי נחמן ברוח קדשו ואמר: "איצטער איז א עת רצון וואס זי קען פויעל'ן אויף כסדר, נאר זאגן - קען מען איר נישט; אז זי האט געבעטן א חדש - האט זי געפועל'ט אויף א חדש!" - "כעת הוא עת רצון למעלה, ויכולה היא לפעל אריכות ימים גם כן, אלא שלגלות לה את הדבר - אי אפשר; והיות שהתפללה על חדש ימים - פעלה זאת בתפלתה וקבלה חדש ימים!". הבן הרך הנוול

נקרא שמו בישראל 'שמחה' (הוא אביו של רבנו הקדוש), ואכן בעת היותו בן חדש ימים נפטרה אמו ונסתלקה לעולמה:

ג. רבי נחמן שנתאלמן עתה בשנית הניח את בנו רבי שמחה בבית מרן הבעל שם טוב במעוז'בוז', ונתגדל שם הילד תחת עיניהם הפקוחות של הבעל שם טוב הקדוש ושל בתו הצדקת מרת אדל; ופעם אחת אף נענה הבעל שם טוב ואמר לבתו אודותיו: "ס'איז דאך א וואויל אינגל!" - "הרי זהו ילד נחמד!":

ג

אומרים בשם רבי נחמן זקני זכרוננו לברכה שאמר על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "ארך ימים בימינה" (משלי ג, טז) ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת סג.): "ארך ימים איכא עשר וכבוד ליכא? ואמרו כל שפן עשר וכבוד!". ואמר רבי נחמן זכר צדיק לברכה שהוא רק כל שפן, הינו שפודאי הוא קל וחרמר וכל שפן שראוי שיהיה להם עשר וכבוד אבל לא בפרוש, כי אף על פי כן אין להם מזמנים כמה אלפים אדומים":

י. כי רבי נחמן היה עסוק תמיד בשליחויות שונות עבור רבו הבעל שם טוב. וראה לקמן סימן שע"ט: "הרב הקדוש רבי נחמן מהארידענקא היה נאמן ביתו של הבעל שם טוב, הוא היחיד שהיה מתעסק בכתביו ורואה אותם, וכל סודות הבית עברו דרכו." (רל"י).

יא. וראה עוד שם: "עכשיו בעתים הללו קשה מאוד מאוד שיהיה מעות לאיש כשר, כי צריך שיהיה לו ירידה גדולה מאוד חס ושלוש עד ששיג מעות, ואפילו אחר הירידה חס ושלוש מעבודתו יתברך עדיין לאו כל אחד משיג מעות, כי גם הרשעים וקלי עולם לאו כל אחד משיג מעות, אבל איש כשר באמת רחוק מאוד שיהיה לו עשירות. כי דע, שמיום

 ד

מעשה מזקנו רבי נחמן מהארידענקא, המובא בשיחות הר"ן סימן ז'
נאמר מפי רבנו הקדוש אחר שבועות תקס"ט:

[מתוך חיי מוהר"ן סימן נט]

שמעתי מעשה מזקני רבי נחמן זכרונו לברכה פשהיה על הספינה, פעם
אחד לא היה להם לחם ולא אכלו כמה ימים, עד שהגיעו
לאיזה עיר ולא היה שם יהודים רק ישמעאלים, ולקח ישמעאל אחד
את רבי נחמן הנזכר לעיל ונתן לו לאכל, והוא כבר לא אכל כמה ימים
ונטל ידיו וברך ברכת המוציא, וקדם שהתחיל לאכל בא לו על מחשבתו
"אל תלחם את לחם רע עין" (משלי כג, ו), ומחשבות שלנו אינם דבר ריק
כלל (כך אמר רבי נחמן זקני הנ"ל בספורו מעשה זו"י). ולא ידעתי מה
לעשות כי כבר ברכת המוציא, אף אף על פי כן היה בדעתי

שחבר בית המקדש נפל העשירות בעמקי הקליפות בבחינת 'ותרד פלאים' (איכה א, ט),
'פלאים' - אותיות 'אלפים', היינו שהאלפים של עשירות ירד פלאים, דהיינו ירידה גדולה
ונפלאה, על כן בהכרח שיהיה לו חס ושלוה, ירידה גדולה מאוד קודם שבא לעשירות
דהיינו אלפים מזומנים ועדיין הוא ספק כנ"ל, אבל איש כשר באמת קשה לו מאוד שיהיה
לו עשירות, ואף על פי שנמצאים גם צדיקים ואנשים כשרים שיש להם מעות, אבל הוא
כבד וקשה מאוד מאוד, וגם העשירות שיש להם לצדיקים הוא מזיק להם לעבודתם. גם
באמת, אף על פי שיש להם איזה מעט עשירות, אבל אף על פי כן אין להם עשירות גדול
מזומן כמו שיש להקלי עולם שיש להם אלפים ורבבות אדומים מזומנים, כי עכשיו קשה
וכבד מאוד שיהיה להכשרים עשירות כנ"ל."

יב. וראה עוד שם: "ואמר רבינו זכרונו לברכה בעת סיפורו זאת, וזה נראה והוטב בעיניי
מאוד מה שהעמידו על המחשבה, שמסתמא כשבא על מחשבתו כך בוודאי הוא כך באמת.

לְמוֹנֵעַ מִלֶּאֱכֹל כָּלֵל מִחֻמַּת הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת, אַחֵר כָּךְ בָּא עַל מַחֲשַׁבְתּוֹ
 "וְאֵת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלָךְ" (מלכים-א יז, ד), וְאֵז אָכַל²:

[שיחות הר"ן סימן ז]

ה

עוֹד בְּחַיֵּי הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ הָיָה רַבִּי נַחֲמָן מֵהַאֲרִידֶעֱנָקָא כּוֹסֵף
 וּמִשְׁתוֹקֵק עַד מְאֹד לְנִסְעֵ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל - ('רַבִּי נַחֲמָן הָאֵט זִיף
 גְּעִרִיסֵן קִיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל'); אָמְנָם כְּשֶׁהָיָה בָּא לְקַבֵּל עֲבוּר זֶה אֶת בְּרַכַּת
 רַבּוֹ, הָיָה הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב דּוֹחֵהוּ בְּכָל פַּעַם לְזִמֵּן אַחֵר, וְכָךְ שׁוֹב וְשׁוֹב.

פַּעַם אַחַת נִכְנַס רַבִּי נַחֲמָן אֶל הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ, וְאָמַר לוֹ: "אֵיף
 ווִיל שׁוִין פֶּאָרֶן קִיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!" - "רוֹצֶה אָנִי כְּבָר לְנִסְעֵ
 לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל!"; אָמַר לוֹ הַבֶּעַל שֵׁם טוֹב: "נֹו, גִּיִּיזְשַׁע אֵין מְקוֹה פּוֹן

יג. וראה עוד שם: "כמו כן לעניין כל המחשבות הבאים על האדם לבלבלו, אחר כך עוזרו
 השם יתברך ושולח לו מחשבה אחרת של התקרבות. כגון לעניין הנזכר לעיל שלפעמים
 ידמה להאדם במחשבתו שאינו ראוי להיות כבן לפניו יתברך וכיוצא בזה אף על פי כן
 עליו לעשות את שלו כנ"ל. ואחר כך יעזרו השם יתברך וישלח לו מחשבות של התקרבות.
 כי באמת כל ישראל כולם קרויים בנים אצלו יתברך ועל כן ראוי לנו לפרש שיחתנו וצערנו
 לפניו יתברך כבן הקובל לפני אביו; [וראה עוד שם את תחילת השיחה: "טוב מאוד מי
 שיכול לשפוך שיחו לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים כבן המתחטא לפני אביו כי הלא
 השם יתברך כבר קראנו בנים כמו שכתוב 'בנים אתם לה' אלקיכם' (דברים יד, א), על כן
 טוב מאוד לפרש שיחתו וצערו לפניו יתברך כבן שקובל לפני אביו בתנועות של חן
 ורחמים (שקורין פיעשטשין). ואף אם נדמה להאדם שלפי מעשיו אינו כבן לפניו יתברך,
 עם כל זה הלא השם יתברך קראנו בנים כנ"ל (כי בין כך ובין כך קרויים לך בנים). ואם
 עתה הוא מגרש אותי חס ושלום מבחינת בן, הטוב בעיניו יעשה, עלי לעשות את שלי
 לעשות עצמי כבן כנ"ל. ומה טוב כשיכול לעורר לבו בתחנונים עד שיבכה ויוריד דמעות
 כבן לפני אביו].

פריער! - "נו, לך נא קדם כל לטבל במקנה!". הלך רבי נחמן וטבל במקנה, וכשחזר מהמקנה שאלו הפעל שם טוב: "נחמן, וואס האסטו געזעהן אין מקנה?" - "נחמן, מה ראית במקנה?", והשיב: "ווען איך האב זיך געטונקען האב איך געזעהן גאנץ ארץ ישראל!" - "כשטבלתי ראיתי את ארץ ישראל כלה!". צוה לו הפעל שם טוב שילך לטבל בשנית, וכשחזר שאלו: "וואס נאך האסטו געזעהן, נחמן?" - "מה עוד ראית, נחמן?", והשיב רבי נחמן: "איך האב געזעהן ירושלים!" - "ראיתי את ירושלים!". צוה עליו הפעל שם טוב לילך ולטבל שוב, וכששב בשלישית שאלו שוב: "וואס נאך האסטו געזעהן, נחמן?" - "מה עוד ראית, נחמן?", ואמר: "איך האב געזעהן קדשי קדשים; נאר דעם ארון האב איך נישט געזעהן!" - "ראיתי את קדש הקדשים; אולם את ארון הקדש לא ראיתי שם!". נענה הפעל שם טוב ואמר לו: "ווייל דער ארון איז אין מעז'בוז'..." - "כי הארון נמצא במעז'בוז'..."^{יד}; והבין רבי נחמן את פונת רבו, ונמנע שוב מלנסע כלל לארץ ישראל בחיי הפעל שם טובי.

^{יד}. ראה ב'שארית ישראל' (בסוף מכתב רבי אליקים געציל ליובאוונע לרבי שמשון בארסקי): "שלום לכל אנשי שלומנו, בפרט לרבי שלמה נרו יאיר וועקסליר, יזכור נא מאמר הבעל שם טוב זכרונו לברכה 'אז דער ארון איז אין מעזשבוז' (שה'ארון' הוא במעז'בוז)"; ודי לחכימא ברמיזא.

^{טו}. וזאת ידוע בבירור ובוודאות, שרבי נחמן לא נסע כלל וכלל לארץ ישראל בחיי הבעל שם טוב; על אף שבספר 'שבחי הבעל שם טוב' ועוד מובא להיפך - כך קיבלנו ושמענו בפירוש. (רל"י).

וְהָיָה אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוֹת הַבֵּעַל שֵׁם טוֹב בְּשָׁנַת תַּק"כ הָיָה רַבִּי נַחֲמָן הוֹלֵךְ פְּעָמִים רַבּוֹת לְהַשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרוֹ, וְהָיָה מְבַקֵּשׁ שֵׁם רְשׁוֹת מְרַבּוּ עַל דְּבַר זֶה, לְנִסְעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וּבִשְׁמוֹ פַּעַם לֹא הִסְכִּים הַבֵּעַל שֵׁם טוֹב לִכְךָ - ('דָּעַר בַּעַל שֵׁם הָאֵט אֶלֶךְ נִישְׁט מִסְכִּים גֶּעוּוֹעֵן עַר זַאל פֶּאָרֵן קִיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל'). בְּאַחַת הַפְּעָמִים הָלַךְ לְשֵׁם יַחַד עִם אֶחָד מֵהַגְּדוֹלִים שֶׁבְּתַלְמִידֵי הַבֵּעַל שֵׁם טוֹב, וְאַחֲרֵי הַהִשְׁתַּטְחוֹת יָרַד בְּשִׁמְחָה מֵהַצִּיּוֹן הַקָּדוֹשׁ, וְנִצְנָה לְחַבְרוֹ: "אֵיצֶטְעַר הָאֵט דָּעַר בַּעַל שֵׁם מִסְכִּים גֶּעוּוֹעֵן אֵיךְ זַאל פֶּאָרֵן קִיין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!" - "עֲתָה הִסְכִּים הַבֵּעַל שֵׁם טוֹב שְׂאָסַע לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל!". תִּמָּה עָלָיו חִבְרוֹ הַנ"ל וְאָמַר לוֹ: "פֶּאָרְוּאָס הָאֵב אֵיךְ נִישְׁט גֶּעֻהֶערט דָּעַר בַּעַל שֵׁם זַאל אַזוֹי זָאגֵן?" - "מִדּוּעַ זֶה לֹא שְׁמַעְתִּי אֲנִי שֶׁהַבֵּעַל שֵׁם טוֹב יֹאמַר לָךְ כֵּךְ?". הַתְּפִלָּא רַבִּי נַחֲמָן עַל דְּבָרָיו, וְאָמַר לוֹ מִתּוֹךְ שִׁמְחָה: "דוּ הָאָסַט גֶּאָרְנִישְׁט גֶּעֻהֶערט?! דָּעַר 'בַּעַל שֵׁם' הָאֵט מִסְכִּים גֶּעוּוֹעֵן אֵיךְ זַאל פֶּאָרֵן!" - "לֹא שְׁמַעְתָּ דְּבַר?! הַבֵּעַל שֵׁם הִסְכִּים בְּמִפְרָשׁ שְׂאָסַע!"; וְאָכֵן עָלָה רַבִּי נַחֲמָן לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֲךְ הָיָה זֶה רַק לְאַחַר שֶׁהָיָה אֵת בָּנוּ רַבִּי שִׁמְחָה, הוּא אָבִי רַבִּנוּ הַקָּדוֹשׁ, בְּשָׁנַת תַּקכ"ג לְעֶרְךָ.

בַּעֲלוֹתוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִשְׁתַּקַּע רַבִּי נַחֲמָן בְּעִיר הַקָּדֵשׁ טְבֵרְיָה, שֵׁם הָלַךְ לְעוֹלָמוֹ בְּיוֹם ב' לְחֹדֶשׁ תַּמּוּז שְׁנַת תַּקכ"ו^ט, וְשֵׁם מְנוּחָתוֹ כְּבוֹד: [שיח שרפי קודש חלק א' סימן ב; וסימן שפ]

טז. את שנת פטירתו זו שמענו בבירור באומאן ולא כגירסאות אחרות בזה. (רל"י). כמו"כ לעניין יום פטירתו ראה בסמוך שמוהרנ"ת היה על קברו ביום שישי ב' תמוז, ודו"ק.

ו

ואמר [רפנו] שגם מטעם זה" הוא נוסע לארץ ישראל, כי מקדם פשהיה צריך דבר מזקנו רבי נחמן זכרנו לברכה השוכב בארץ ישראל היה שולח את הצדיק רבי ישעיה ז"ל (מיאניב) השוכב בסמילע ועכשיו וכו' ואינו יכול לשלחו, על כן הוא נוסע לארץ ישראל כדי לדבר עם זקנו זכרנו לברכה ולהעמיד עמו אפן איך יוכל לידע ממנו תמיד מה שהוא צריך לידע על ידו:

[חיי מוהר"ן סימן קלג]

ז

בהיות רפנו הקדוש בארץ ישראל בעיר טבריה הלך רפנו זכרנו לברכה שם על קבר זקנו רבי נחמן זכרנו לברכה:

[מתוך שבחי הר"ן ח"ב סימן יט]

ח

בשנת תקס"ה עשה [רפנו] נשואין לבתו מרים זכרונה לברכה בקהלת קדש וואלטשיסק. ובשבת שלפני החתונה שקורין פארשפיל שהיה בפרשת נח בראש חדש חשון וכו', באותו השבת וכו', היו

יז. וראה עוד שם: "וכפי הנשמע שהיו לו כמה וכמה טעמים בעניין נסיעתו לארץ ישראל, מלבד הנסתרות שלא גילה כלל, כי כל דבר ודבר שעשה, לעולם לא עשה דבר בשביל טעם אחד לבדו, רק בכל דבר שעשה היה בו כמה וכמה אלפים ורבות טעמים עליונים עמוקים וגבוהים מאוד מאוד, ובפרט הנסיעה לארץ ישראל שמסר נפשו על זה מאוד מאוד בלי שיעור וערך".

מזמרים אז נגון נָאָה וְהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל יִרְאָה, וְהוּא רָקֵד עַל יְדֵי זֶה הַנְּגוֹן, כִּי כֵן הָיָה דְרָכּוֹ עַל פִּי רַב לְרָקֵד עַל יְדֵי נְגוֹן שֶׁל הַתְעוֹרְרוֹת וִירְאָה. וְהַנְּגוֹן יְדוּעַ אֲצִלְנוּ, וְאָמַר אֹז שֶׁהַנְּגוֹן הַזֶּה הוּא נְגוֹן קְרִיאָה וּכְרוֹז שְׁקוֹרִין אוֹתָם עַל יְדֵי נְגוֹן זֶה שִׁיתְקַבְּצוּ כָּלָם עַל הַחֲתָנָה - הִינּוּ שְׁקוֹרִין כָּל הַנְּשָׁמוֹת הַמֵּתִים הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים שֶׁל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁהֵם וְכו', וְזִקְנּוֹ רַבִּי נַחֲמָן ז"ל וְכו', שֶׁכָּלָם יָבוֹאוּ עַל הַחֲתָנָה כַּמְבָּאָר בַּזֶּהֱרַ הַקְּדוּשׁ (ח"ג ריט): שֶׁבִשְׁעַת הַחֲתָנָה מִתְקַבְּצִים כָּלָם:

[חיי מוהר"ן סימן קיז]

הָיָה [רַבְּנּוֹ] מִתְלוֹצֵץ מְאֹד מִהַחֲלֻקִּים עָלָיו וְאוֹמְרִים שְׁתוּרְתּוֹ קָבַל מִזִּקְנּוֹ רַבִּי נַחֲמָן הָאֲרִידֶעֱנֶקְעַר זְכוֹנּוֹ לְבִרְכָּה; וְאָמַר בְּדֶרֶךְ צַחוּת: "כַּמָּה הֵיטִיב עָמִי זִקְנִי שֶׁהִשְׁאִיר לִי תוֹרוֹת כָּאֵלוֹ מִכּוֹן מִמֶּשׁ לְכָל עֲנִין וְעֲנִין שֶׁיְהִיָּה מַעֲנִינָא דְיוֹמָא, וְכָפִי מַה שֶׁצָּרִיכִין הָאֲנָשִׁים הַשּׁוֹמְעִים, כְּגוֹן עַל 'שִׁבְתַּ חֲנֻכָּה' מִחֲנֻכָּה, וְעַל 'שִׁבְתַּ נַּחֲמָו' כִּיּוֹצֵא בּוֹ וְכו', וְכָל הָאֲנָשִׁים עִם כָּל הַצְּטֻרְכוֹתָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת יִהְיוּ נִכְלָלִים בְּזֹאת הַתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ הָעֵת, וְכָל מַה שֶׁעֲבָר בְּעוֹלָם אֹז וְכו'". כְּלוֹמֵר, הֲלֹא בְּתוֹרָתוֹ הָיָה כָּלוּל כָּל מַה שֶׁהָיָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִהַשּׁוֹמְעִים, כַּאֲשֶׁר רָאִינוּ בְּעֵינֵינוּ בַּפְּשִׁיטוֹת כַּמָּה וְכַמָּה מַעֲשִׂיּוֹת נוֹרְאוֹת בְּעֲנִין זֶה, אִיךָ מַה שֶׁהָיָה צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּגִשְׁמִיּוֹת וּרְוּחָנִיּוֹת וְכָל מַה שֶׁעֲבָר בְּעוֹלָם אֹז הַכָּל נִכְלָל בְּתוֹרָתוֹ, וְגַם הַתּוֹרָה דְּבִרְהַ מַעֲנִינָא דְיוֹמָא; מִלְּבַד שָׂאָר עֲנִינִים וְחֲדוּשִׁים נִפְלְאִים שֶׁרָאִינוּ בִּשְׁעַת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ הַנוֹרְאָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁהָיָה לוֹ מִחַ בְּקִדְקֵדוֹ רָאָה שֶׁהֵם דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁנִּתְגַּלּוּ לוֹ עֵתָה מִן הַשָּׁמַיִם מִמָּקוֹר עֲלִיוֹן קְדוֹשׁ וְנוֹרָא וְנִשְׁגָּב מְאֹד מְאֹד, כִּי הָיָה חֲדוּשִׁים חֲדָשִׁים שְׁלֹא נִשְׁמְעוּ בְּעוֹלָם; וְאִיךָ יַעֲלֶה

על הדעת שטות כזה שזקנו רבי נחמן זכרוננו לברכה השאיר לו כל כך תורות וכל כך מעשיות וכל כך שיחות נפלאות וכל כך שיחות ועצות נפלאות שדבר עמנו וכו' והכל הגיע לרבנו זכרוננו לברכה דיקא, ומקדם לא נשמע לשום אדם שבעולם דבר אחד מאלו התורות והחדושים שגלה זקנו, מי פתי ושוטה שישמע לדבר הבל וכזב ושטות כזה.

גם אמר שמי שהיה יודע ומכיר את זקנו הקדוש מורנו הרב רבי נחמן הארידענקיר זכר צדיק לברכה יודע שלא היה בעל תורה כזה. כי אף על פי שהיה צדיק קדוש ונורא מאד מאד, אבל לא היה בעל תורה כל כך, מכל שכן וכל שכן חדושים כאלה וכו'. ופעם אחת היה פה איש אחד זקן מסלאפקיוויץ שהיה יודע את זקנו הרב הקדוש מורנו הרב רבי נחמן הארידענקיר זכרוננו לברכה, והיה עומד לפני רבנו זכרוננו לברכה; ענה ואמר: "הם אומרים שתורתך היא מזקני רבי נחמן זכרוננו לברכה, אם היה זקני רבי נחמן בעצמו שומע תורתך היה אצלו גם כן חדוש וכו'":

[שיחות הר"ן סימן ריא]

ביום ששי [ב' תמוז!] היתי על הבית החיים על קבר רבי נחמן מהארידענקא וכו' ושאר צדיקים נוראים:

[ימי מוהרנ"ת חלק ב' סימן קמז]

עוד ציונים ומראי מקומות מעניין רבינו הקדוש וזקנו הקדוש זיע"א

[ראה עוד בחיי מוהר"ן סימן צא - מעניין מה שזקן אחד הוכיח את רבינו איך אין הוא מתבייש פני זקנו רבי נחמן מהארידענקא, ושאחר כך בא זקנו רבי נחמן מהארידענקא ואמר לו אדרבא נהיה מתפארין בכס; שם בסימן קיז - מעניין שרבינו עדיין לא השתמש בזכות אבות ומה שהיה בארץ ישראל היה טובה להם; שם בסימן קסה - שזכות אבותיו מסייעתו למורנו רבי יחיאל אחיו של רבינו; שם בסימן שלג - שהרה"ק מבארדיטשוב הפליג מגודל קדושת זכות אבותיו של רבינו; שם בסימן תקעט - שאפילו זכות אבות לא יספיק לרפואת החולאת של רבינו; שבחי הר"ן ח"ב סימן יא - בנסיעת רבינו לארץ ישראל, מעניין הסרסור מהספינות שאמרו לו שני האנשים שרבינו מהחולקים ורוצה לנסוע לעשות גירוש שם ח"ו, ורבינו גילה לו מיד האמת ששמו רבי נחמן והוא נכד וכו' רבי נחמן מהארידענקא; שם בסימן כא - שאמר רבינו כשהיה על הספינה המטורפת בים בחזירתו מארץ ישראל 'השם יתברך יודע שכל ימי חיי עדיין לא הייתי משתמש מעולם בזכות אבות, רק מחמת ההכרח מוכרח אני לבקש מהשם יתברך שיעשה זאת למען זכות וכו', וזכות זקני רבי נחמן מהרידענקא; ושם בסימן כג - שהאיש שנסע עם רבינו הקדוש לארץ ישראל בהיותם בעיר ראדיש אמר לחכם דשם שרבינו הוא נכד לרבי נחמן מהארידענקא, ושמת החכם שמחה כפולה שהזמין לו ה' לפדות אדם מיוחס כזה וכו']